

Таблиця 1

Динаміка дохідної частини міста Тернополя у 2013-2015 роках

Показники	Бюджет 2013 року (факт)	Бюджет 2014 року (факт)	Бюджет 2015 року (план)	Бюджет 2015 року (факт)	Відношення показника 2015 року до 2014 року, %
Доходи, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів	271,4	283,0	-	-	-
Доходи, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів	60,2	60,2	-	-	-
Доходи загального фонду	331,6	343,2	489,9	543,1	+ 10,9
Офіційні трансферти загального фонду	362,0	403,4	687,8	684,9	- 0,4
Всього загальний фонд	693,6	746,6	1177,7	1228,0	+ 4,3
Доходи спеціального фонду	97,8	103,1	46,6	73,1	+ 56,7
<i>у тому числі бюджет розвитку</i>	60,7	68,2	17,3	22,1	+ 27,9
Офіційні трансферти спеціального фонду	10,5	14,3	-	-	-
Всього спеціальний фонд	108,3	117,4	46,6	73,1	+ 27,9
Всього доходів	801,9	864,0	1224,3	1301,2	+ 6,3

Джерело: сформовано автором на основі [2].

Формування бюджету 2015 року відбувалось на принципово нових засадах бюджетної та податкової політики. Як результат бюджет міста Тернополя по доходах за 2015 рік виконано на 106,3 %. При плані 1224357,4 тис. грн. мобілізовано 1301160,7 тис. грн., з яких до загального фонду - 1228054,4 тис. грн. і до спеціального фонду - 73106,3 тис. грн.

Загальна сума видатків бюджету міста у 2015 році склала 1241,4 млн. грн., що на 369,5 млн. грн. (+ 29,8 %), більше, ніж у 2014 році. Відповідно зросли витрати і на всі сфери життєдіяльності міста (освіту, соціальний захист населення, охорону здоров'я, житлово-комунальне господарство тощо).

Загалом, можна стверджувати, що у процесі бюджетної децентралізації економіки здійснено суттєвий крок в контексті реформи міжбюджетних відносин. Однак вже у 2016 році Міністерство фінансів, бажаючи будь-що виконати директиви МВФ, вирішило залатати бюджетні дірки за рахунок коштів регіонів. Це суттєво погіршує досягнення попередніх півтора року проведення реформи регіональних фінансів.

Література:

1. Ярьсько Н. Ресурс місцевих бюджетів на 2015 рік [Електронний ресурс] / Н. Ярьсько. - Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247868006&cat_id=24426429
2. Офіційний сайт Тернопільської міської ради [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.rada.te.ua/

Микола ПАСІЧНИЙ

Київський національний торговельно-економічний університет

ІНСТИТУЦІЙНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ

Системність, послідовність, адаптивність та інституційна спроможність є базовими методологічними принципами формування фінансової політики держави в сучасних умовах розвитку. Сучасні інституційні перетворення фінансової політики направлені на формування відповідних адаптивних очікувань економічних суб'єктів щодо відновлення позитивної динаміки економічного зростання країни та посилення впливу ендегенних чинників на відповідні процеси. Вдосконалення соціально-економічної системи доцільно здійснювати з урахуванням узгодження та координації економічної поведінки індивідів та пріоритетів довгострокового соціально-економічного розвитку суспільства, що спрямовано на підвищення результативності структурних перетворень. Інституційна структура системи фінансового регулювання еволюціонує та удосконалюється разом з інституційною системою

суспільства. Інституційні зміни не відбуваються дискретно, для них характерний поступовий перехід від старих до нових інститутів, залежність від тенденцій попереднього розвитку визначає інституційну стійкість суспільства. Також взаємовплив спостерігається між інституційним середовищем суспільства та державною фінансовою політикою. Позитивні результати запланованих інституційних змін сприятимуть підвищенню дієвості механізмів управління державними фінансами в системі соціально-економічного розвитку.

Особливістю країн з перехідною економікою, до яких міжнародні інституції відносять і Україну, є постійне проходження інституційних змін фінансової політики та її складових, що направлені на посилення рівня її дієвості та адаптації до сучасних тенденцій розвитку світової економіки. Слід зауважити, що у період посилення інтеграційних та глобалізаційних процесів відбувається поширення економічної конвергенції, у тому числі норм, правил, стандартів здійснення фінансової діяльності. Проведення інституціональних реформ, або ж інституційної модернізації, є вагомим завданням, яке постає перед органами державного управління в сучасних умовах. Варіативними складовими інституційної модернізації соціально-економічної системи є базова та вторинна або ж «наздоганяюча» модернізація. Базова модернізація передбачає первісні, реформаторські дії суспільних інститутів щодо удосконалення організаційної структури, комунікаційних зв'язків, посилення ефективності діяльності обраної підсистеми у складі економіки чи соціальної сфери та зниження рівня трансакційних витрат. Водночас, вторинна модернізація охоплює соціокультурні зміни, що відбуваються у країнах менш розвинених, які запізнилися із цими трансформаціями, але здійснюють їх за наявності відповідних прикладів на основі ретроспективного досвіду розвинутих країн, які здійснили трансформаційні зміни складових соціально-економічної системи. Варто констатувати, що в умовах що склалися, Україна, якщо й проводить то лиш наздоганяючу інституційну модернізацію, в тому числі щодо удосконалення механізму фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу.

Вдосконалення фінансової політики держави має супроводжуватись покращенням рівня інституційного середовища фінансового механізму економічного зростання. Серед найбільш вагомих напрямів такого удосконалення варто виділити: підвищення показника розвитку людського капіталу, збільшення частки високотехнологічної складової економіки, посилення стійкості фінансової системи країни, покращання дієвості впливу фінансових інструментів на темпи економічного зростання, удосконалення механізму реалізації державно-приватного партнерства. Реалії розвитку вітчизняної економіки, які констатують відсутність достатнього рівня потенціалу щодо відновлення економічного зростання за рахунок короткострокових заходів фінансового стимулювання зумовлюють потребу активізації діяльності держави у сфері забезпечення та підтримки довгострокового економічного зростання.

Варто враховувати, що вплив інструментів та механізмів державної фінансової політики на економічні та соціальні процеси відбувається з часовим лагом. Крім того, лаг впливу монетарної політики є диферентним у порівнянні з тривалістю лагу відповідного впливу бюджетної політики на економіку. Монетарна політика характеризується вищим рівнем результативності в довгостроковому періоді, тоді як результативність бюджетної політики проявляється, насамперед, в середньостроковому та короткостроковому періодах. Завдання щодо забезпечення стабільності національної грошової одиниці та інфляційного таргетування мають більш довгостроковий характер аніж формування та виконання бюджету на відповідний рік. Забезпечення інтенсивного економічного зростання на довгостроковій основі потребує одночасного використання інструментів, операційних важелів, механізмів податкової, митної, бюджетної, грошово-кредитної, валютної політики. Взаємоузгодження бюджетної та грошово-кредитної політики потребує підвищення якісного рівня інституційного забезпечення як державного управління так і економіки в цілому. Інституційний аспект координації вищезгаданих складових системи державного фінансового регулювання, значним чином, пов'язаний із взаємодією державних інститутів, які й формують та реалізують дану політику. Важливою передумовою реалізації результативної

монетарної політики є дотримання принципу незалежності Центрального банку. Даний інститут має бути незалежним від державного інституту, що формує та реалізує податкову, митну та бюджетну політику при досягненні цілей грошово-кредитної політики. Зазначене передбачає, право у відмові надання емісійних чи прямих кредитних фінансових ресурсів Міністерству фінансів або ж місцевим органам влади для виконання відповідного бюджету.

Володимир ПАЦЮРКО

Тернопільський національний економічний університет

ВПРОВАДЖЕННЯ МАКРОПРУДЕНЦІЙНОГО НАГЛЯДУ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ

Однією з причин того, що наслідки економічної кризи в Україні були настільки руйнівними для банків, які не мали певного запасу міцності до зовнішніх негативних шоків, є недоліки у системі регулювання і нагляду за ними.

В умовах фінансової кризи органи регулювання та нагляду за фінансовим сектором в Україні виявили свою інституційну невідповідність до дій у надзвичайних ситуаціях. Регуляторні дії не завжди виявлялися достатньо ефективними та оперативними (введення тимчасових адміністрацій, дій щодо власників банків і небанківських фінансових установ тощо). Несвоєчасне застосування заходів впливу з боку органів регулювання та нагляду, в свою чергу, лише поглиблювало проблеми фінансових установ.

Важливим в даному аспекті була відсутність методики щодо ранньої діагностики системних ризиків, які поступово нагромадилися в процесі банківської діяльності, також мало уваги було приділено аналізу зовнішніх факторів впливу на банківську систему, НБУ не зміг передбачити реальні наслідки наростаючого кредитного буму в Україні, спричиненого діяльністю банків з іноземним капіталом та негативного впливу боргового навантаження на комерційні банки.

Відтак, враховуючи сучасні тенденції розвитку грошово-кредитної політики, одним із методів, використовуваних центральними банками для вирішення завдань забезпечення стабільного функціонування банківського сектору та фінансової системи загалом, повинен стати макропруденційний аналіз. Його суть полягає в проведенні постійного моніторингу та комплексного аналізу взаємозв'язків усередині фінансової системи, її взаємодії з реальним сектором, бюджетною сферою, а також із тенденціями розвитку світових фінансових і товарних ринків з метою виявлення та попередження системних ризиків. У рамках реалізації макропруденційного аналізу фінансова стабільність забезпечується шляхом виявлення та зниження системних ризиків, визначення і запобігання дисбалансам на ринку кредитування, обмеження ризиків ліквідності та ринкових ризиків.

Сьогодні, в світовій практиці банківського нагляду використовується комплекс інструментів, що допомагають виявити можливі системні ризики у діяльності фінансово-банківської системи. Так, зокрема у США прийнято закон Дода-Франка, який передбачає зміну інституціональної структури регулювання, запровадження системи нагляду та моніторингу системних ризиків, посилення контролю за діяльністю системоутворюючих компаній і надання наглядовим інститутам ряду нових повноважень щодо санації та ліквідації проблемних фінансових компаній, а також включення в систему регулювання небанківських фінансових установ та інших структур, що входять в холдинг з даними компаніями.

Застосування макропруденційного нагляду також стало ключовим завданням для Європейського Центрального банку, для чого було й створено Раду із Системних Ризиків. Завдання даної Ради полягає у взаємозв'язанні між собою досліджень макроекономічного становища, структурних змін та поточної вразливості фінансових установ до ризиків. Це